

Klasa: 022-03/13-01/93
Urbroj: 50301-09/09-13-6

Zagreb, 4. srpnja 2013.

PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA

Predmet: Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nasljeđivanju

Na temelju članka 85. Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 85/2010 – pročišćeni tekst) i članka 172. u vezi sa člankom 190. Poslovnika Hrvatskoga sabora (Narodne novine, broj 81/2013), Vlada Republike Hrvatske podnosi Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nasljeđivanju.

Za svoje predstavnike, koji će u njezino ime sudjelovati u radu Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela, Vlada je odredila Orsata Miljenića, ministra pravosuđa i Sandru Artuković Kunšt, zamjenicu ministra pravosuđa.

PREDSJEDNIK

Zoran Milanović

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

**KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA
I DOPUNAMA ZAKONA O NASLJEĐIVANJU**

Zagreb, srpanj 2013.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O NASLJEĐIVANJU

Članak 1.

U Zakonu o nasljeđivanju (Narodne novine, br. 48/2003, 163/2003 i 35/2005) u članku 139. iza stavka 5. dodaju se stavci 6. i 7. koji glase:

„(6) Predmet ovrhe radi ostvarenja ili osiguranja tražbina ostaviteljevih vjerovnika prema općini, odnosno gradu na koje je prešla ošasna ostavina mogu biti samo stvari i prava koja su sastavni dio ostavine.

(7) Odredba stavka 6. ovoga članka ne primjenjuje se ako je stvar ili pravo koje je sastavni dio ostavine otuđeno prije podnošenja ovršnog prijedloga, odnosno prijedloga za osiguranje.“

Članak 2.

U članku 193. stavku 1. točki 1. iza riječi: „mogućnosti“ dodaju se riječi: „osobni identifikacijski broj i“.

Članak 3.

U članku 226. stavku 2. točki 1. iza riječi: „ostavitelja,“ dodaju se riječi: „njegov osobni identifikacijski broj,“, a riječi: „i, po mogućnosti, ostaviteljev jedinstveni matični broj građanina,“ brišu se.

U točki 3. iza riječi: „ime nasljednika,“ dodaju se riječi: „njegov osobni identifikacijski broj,“, a riječi: „te po mogućnosti nasljednikov jedinstveni matični broj građanina,“ brišu se.

U točki 5. iza riječi: „ime“ dodaju se riječi: „osobni identifikacijski broj“, a riječi: „te po mogućnosti njihov jedinstveni matični broj građanina“ brišu se.

Članak 4.

U članku 227. stavku 2. riječi: „nadležnoj poreznoj upravi“ zamjenjuju se riječima: „nadležnom poreznom tijelu“.

Članak 5.

Članak 1. ovoga Zakona neće se primjenjivati na ovršne postupke i postupke osiguranja pokrenute prije stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 6.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u Narodnim novinama.

OBRAZLOŽENJE

I. RAZLOZI ZBOG KOJIH SE ZAKON DONOSI I PITANJA KOJA SE NJIME UREĐUJU

Zakonom o nasljeđivanju (Narodne novine, br. 48/2003, 163/2003 i 35/2005) uređeno je pravo nasljeđivanja te pravila po kojima sud, druga tijela i ovlaštene osobe postupaju u nasljednim stvarima.

Pravni temelji nasljeđivanja su oporuka i/ili zakon. Umrlo fizičku osobu (ostavitelja) nasljeđuje osoba koja je njezinom smrću stekla nasljedno pravo (nasljednik). Stjecatelj nasljednog prava može ga se, u skladu s navedenim Zakonom, odreći pa će se u tom slučaju smatrati kao da ga on nikada nije niti stekao.

Kako u praksi postoji i ostavina koja nema nasljednika (ošasna ostavina), Zakonom o nasljeđivanju riješena je i ta pravna situacija - propisan je postupak koji se provodi u slučaju kada nije poznato ima li nasljednika, s ciljem utvrđivanja činjenice tko su nasljednici, a u slučaju kada nasljednika nema predviđeno je na koga prelazi imovina koja čini ostavinu. Ako nije poznato tko su nasljednici, sud treba oglasom objavljenim u Narodnim novinama, a i na drugi prikladan način, pozvati osobe koje polažu pravo na nasljedstvo da se prijave sudu. Ako se u roku od šest mjeseci od objave oglasa u Narodnim novinama ne javi nijedan nasljednik, utvrđuje se da je ostavina prešla u vlasništvo općine, odnosno grada određenih ovim Zakonom.

Ostaviteljeve nekretnine i s njima izjednačena prava prelaze na općinu, odnosno grad na čijem se području nalaze. Pokretnine i s njima izjednačena prava prelaze na općinu, odnosno grad gdje je ostavitelj u trenutku smrti imao prebivalište, odnosno boravište, odnosno gdje je ostavitelj u trenutku smrti bio upisan u knjigu državljana Republike Hrvatske.

Dakle, smrću ostavitelja koji nema nasljednika ostavina prelazi na općinu, odnosno grad, koji time dobivaju jednak položaj kao da su ostaviteljevi nasljednici, čega se oni ne mogu odreći.

Iako je zakonom deklarirana jednakost položaja općine i grada s nasljednicima, njihov se pravni položaj ipak razlikuje. Dok se nasljednici mogu odreći nasljedstva, općini, odnosno gradu to nije dopušteno. To nadalje znači da se općina, odnosno grad nalaze u specifičnom položaju jer moraju prihvatiti pravne posljedice koje za nasljednike nastaju u vezi odgovornosti za ostaviteljeve dugove. Naime, općina odnosno grad, kao i drugi nasljednici, odgovara za ostaviteljeve dugove do visine vrijednosti naslijeđene imovine, cijelom svojom imovinom. Zbog takvog pravnog uređenja u praksi se događalo da su se pojedine općine, odnosno gradovi na koje je prešla ošasna imovina našle u težem položaju od onoga u kojem su bile prije toga. To iz razloga što su ostaviteljevi vjerovnici ostvarivali svoje tražbine na cjelokupnoj imovini općine, odnosno grada (na svim stvarima i pravima koja čine imovinu općine). U pravilu, tražbine su ostvarivane na novčanim sredstvima na računu općine, odnosno grada čime se dovelo u pitanje obavljanje osnovnih zadaća jedinica lokalne samouprave.

S obzirom na navedene specifičnosti i radi zaštite općine i grada kao nasljednika koji se ne mogu odreći nasljednog prava, predlaže se propisati da ostaviteljevi vjerovnici protiv općine odnosno grada mogu prisilno ostvariti tražbine samo na stvarima i pravima koji su bili dio ostavine. Time se ne onemogućava općini, odnosno gradu da dobrovoljno namiri ostaviteljevog vjerovnika i iz druge (nenaslijeđene) imovine.

S druge pak strane i pri takvom uređenju treba voditi računa o pravu i interesu vjerovnika da u ovršnom postupku ostvari svoju tražbinu. Kako bi se izbjegle situacije da općina, odnosno grad otuđenjem imovine koja je sastavni dio ostavine spriječi namirenje vjerovnika, predloženo je rješenje prema kojem se ograničenje ovrhe propisano ovim Zakonom ne primjenjuje ako je stvar ili pravo koje je sastavni dio ostavine otuđeno prije podnošenja ovršnog prijedloga. U tom bi slučaju za ostvarenje tražbina ostaviteljevih vjerovnika prema općini, odnosno gradu vrijedilo opće uređenje propisano pravilima ovršnog prava.

Predloženim rješenjima osigurala bi se ravnoteža u zaštiti prava vjerovnika i općine, odnosno grada na koje je prešla ošasna ostavina te bi se onemogućilo da se zbog toga ugrozi obavljanje poslova lokalne samouprave.

Nadalje, predloženo je da se pravomoćno rješenje o nasljeđivanju dostavlja nadležnom poreznom tijelu u čijem su djelokrugu poslovi utvrđivanja, nadzora i naplate poreza u vezi s nasljeđivanjem (porez na promet nekretnina i porez na nasljedstva i darove), a ne samo nadležnoj poreznoj upravi kako je to sada propisano. Time bi se postigla učinkovitija naplata prihoda od poreza na nasljedstva i darove jer predloženi izričaj obuhvaća kako tijelo državne uprave tako i tijelo jedinice područne (regionalne) samouprave u čijem su djelokrugu ti poslovi.

Također se predloženim izmjenama i dopunama Zakon o nasljeđivanju usklađuje sa Zakonom o osobnom identifikacijskom broju (Narodne novine, broj 60/2008) na način da se odredbe kojima je uređen sadržaj smrtovnice i sadržaj rješenja o nasljeđivanju dopunjuju podatkom o osobnom identifikacijskom broju kao stalnoj identifikacijskoj oznaci osobe koja se koristi u službenim evidencijama, u svakodnevnom radu i kod razmjene podataka.

II. OBRAZLOŽENJE ODREDBI PREDLOŽENOG ZAKONA

Uz članak 1.

Smrću ostavitelja koji nema nasljednika ostavina prelazi na općinu, odnosno grad, koji time dobivaju jednak položaj kao da su ostaviteljevi nasljednici, čega se oni ne mogu odreći. To znači da se općina, odnosno grad nalaze u specifičnom položaju jer moraju prihvatiti pravne posljedice koje za nasljednike nastaju u vezi odgovornosti za ostaviteljeve dugove. Naime, općina odnosno grad, kao i drugi nasljednici, odgovara za ostaviteljeve dugove do visine vrijednosti naslijeđene imovine, cijelom svojom imovinom. Zbog takvog pravnog uređenja u praksi se događalo da su se pojedine općine, odnosno gradovi na koje je prešla ošasna imovina našle u težem položaju od onoga u kojem su bile prije toga. To iz razloga što su ostaviteljevi vjerovnici ostvarivali svoje tražbine na cjelokupnoj imovini općine, odnosno grada (na svim stvarima i pravima koja čine imovinu općine). U pravilu, tražbine su ostvarivane na novčanim sredstvima na računu općine, odnosno grada čime se dovelo u pitanje obavljanje osnovnih zadaća jedinica lokalne samouprave.

S obzirom na navedene specifičnosti i radi zaštite općine i grada kao nasljednika koji se ne mogu odreći nasljednog prava, predloženom dopunom članka 139. stavkom 6. propisuje se da ostaviteljevi vjerovnici protiv općine odnosno grada mogu prisilno ostvariti tražbine samo na stvarima i pravima koji su bili dio ostavine.

Kako bi se izbjegle situacije da općina, odnosno grad otuđenjem imovine koja je sastavni dio ostavine spriječe namirenje vjerovnika, stavkom 7. predloženo je rješenje prema kojem se ograničenje ovrhe propisano stavkom 6. ne primjenjuje ako je stvar ili pravo koje je sastavni dio ostavine otuđeno prije podnošenja ovršnog prijedloga. Dakle, u tom bi se slučaju za ostvarenje tražbina ostaviteljevih vjerovnika prema općini, odnosno gradu primjenjivalo opće uređenje propisano pravilima ovršnog prava.

Uz članke 2. i 3.

Predloženim izmjenama i dopunama odredbe članka 193. i 226. Zakona o nasljeđivanju, kojima je uređen sadržaj smrtovnice i sadržaj rješenja o nasljeđivanju, dopunjuju se podatkom o osobnom identifikacijskom broju kao stalnoj identifikacijskoj oznaci osobe koja se koristi u službenim evidencijama, u svakodnevnom radu i kod razmjene podataka.

Uz članak 4.

Izmjena stavka 2. članka 227. potrebna je kako bi se pravomoćno rješenje o nasljeđivanju dostavilo nadležnim tijelima u čijem su djelokrugu poslovi utvrđivanja, nadzora i naplate poreza u vezi nasljeđivanjem (porez na promet nekretnina i porez na nasljedstva i darove). Predloženi izričaj obuhvaća kako tijelo državne uprave tako i tijelo jedinice područne (regionalne) samouprave u čijem su djelokrugu ti poslovi.

Uz članak 5.

Ovom se odredbom propisuje primjena članka 1. ovoga Zakona na način da se on neće primjenjivati na ovršne postupke i postupke osiguranja pokrenute prije stupanja na snagu ovoga Zakona.

Uz članak 6.

Ovom se odredbom propisuje objava i stupanje na snagu ovoga Zakona.

III. OCJENA POTREBNIH SREDSTAVA ZA PROVOĐENJE ZAKONA

Za provođenje ovoga Zakona nije potrebno osigurati dodatna financijska sredstva u državnom proračunu Republike Hrvatske.

IV. RAZLIKE IZMEĐU RJEŠENJA KOJA SE PREDLAŽU KONAČNIM PRIJEDLOGOM ZAKONA U ODNOSU NA RJEŠENJA IZ PRIJEDLOGA ZAKONA

U Konačnom prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nasljeđivanju, s ciljem zaštite prava vjerovnika članak 1. dopunjen je dodavanjem stavka 7. u članak 139. Zakona o nasljeđivanju prema kojem se odredba stavka 6. ne primjenjuje ako je stvar ili pravo koje je sastavni dio ostavine otuđeno prije podnošenja ovršnog prijedloga, odnosno prijedloga za osiguranje. Time su prihvaćene primjedbe Odbora za pravosuđe koji je podržao članak 1., ali pritom ukazao da se njime ne jamči zaštita prava vjerovnika i Kluba zastupnika SDP-a koji je radi zaštite vjerovnika predložio da se razmotri mogućnost da jedinice lokalne samouprave odgovaraju svojom imovinom ako naslijeđenu imovinu otuđe prije namirenja vjerovnika.

U skladu s preporukama Državnog ureda za reviziju sadržanima u Izvješću o obavljenoj reviziji učinkovitosti naplate prihoda u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave (ožujak 2013.), a s ciljem učinkovitije naplate prihoda od poreza na nasljedstva i darove, u Konačni prijedlog zakona dodan je članak 4. kojim je izmijenjena odredba stavka 2. članka 227. Zakona o nasljeđivanju na način da se pravomoćno rješenje o nasljeđivanju dostavlja nadležnom poreznom tijelu u čijem su djelokrugu poslovi utvrđivanja, nadzora i naplate poreza u vezi nasljeđivanjem (porez na promet nekretnina i porez na nasljedstva i darove), a ne samo nadležnoj poreznoj upravi kako je to sada propisano. Naime, Državni ured za reviziju u predmetnom Izvješću istaknuo je da lokalne jedinice koje same razrezuju i naplaćuju porez na nasljedstva i darove imaju poteškoća u vezi utvrđivanja obveznika poreza na nasljedstvo i darove jer se rješenja o nasljeđivanju ne dostavljaju tim jedinicama, te je stoga preporučio da se pravomoćna rješenja o nasljeđivanju dostavljaju nadležnom poreznom tijelu.

S obzirom na uređenje iz članka 1. predloženoga Zakona ocijenjeno je da treba dopuniti i odredbu članka 5. na način da se njome obuhvate i postupci osiguranja.

V. PRIJEDLOZI I MIŠLJENJA DANI NA PRIJEDLOG ZAKONA KOJE PREDLAGATELJ NIJE PRIHVATIO

Dio članova Odbora za zakonodavstvo smatra da se rješenjem iz članka 1. predloženoga Zakona utvrđuje prenošenje ošasne imovine u koju ulaze samo stvari i prava iz ostavine ali ne i obveze i time pogoduje općinama i gradovima a da su vjerovnici oštećeni te predlaže da se predloženo rješenje preispita. S tim u vezi napominje se da se predloženim stavkom 6. članka 139. ne uređuje prelazak stvari i prava na općinu, odnosno grad, već se uređuje ograničenje prisilnog ostvarenja tražbina ostaviteljevih vjerovnika prema općini, odnosno gradu. Dakle, tom se odredbom radi zaštite općine i grada na koje je prešla ostavina i koji su time dobili jednak položaj kao da su ostaviteljevi nasljednici, čega se oni ne mogu odreći, predlaže propisati da ostaviteljevi vjerovnici protiv općine, odnosno grada mogu ostvariti prisilno ostvarenje tražbina samo na stvarima i pravima koji su bili dio ostavine.

Nije prihvaćen prijedlog Odbora za pravosuđe na članak 1. da se radi zaštite prava vjerovnika propiše ograničenje raspolaganja imovinom općinama i gradovima na određeno vrijeme, kao i zabrana otuđenja imovine na određeno vrijeme, jer je taj cilj ostvaren dodavanjem stavka 7. u članak 139. Zakona o nasljeđivanju prema kojem se odredba stavka 6.

ne primjenjuje ako je stvar ili pravo koje je sastavni dio ostavine otuđeno prije podnošenja ovršnog prijedloga, odnosno prijedloga za osiguranje.

Nije prihvaćena primjedba Kluba nezavisne zastupnice Jadranke Kosor i HGS-a da se članak 1. dopuni odredbom kojom bi se propisalo da se stavkom 6. ne onemogućava općini, odnosno gradu da namiri ostaviteljevog vjerovnika i iz druge (nenaslijeđene) imovine, jer se to podrazumijeva i proizlazi iz predloženoga uređenja predmet kojega je ograničenje predmeta ovrhe u slučaju prisilnog ostvarenja tražbine ostaviteljevih vjerovnika prema općini, odnosno gradu.

Iako je mišljenje većine članova Odbora za pravosuđe da je odredba članka 5. (u Prijedlogu zakona članak 4.) pravedna jer se njome osigurava zabrana retroaktivnog djelovanja, pojedinačno je mišljenje „da bi predloženu odredbu valjalo proširiti na sve postupke, odnosno na postupke tijekom ostavinskog postupka“. Ova pojedinačna primjedba iznesena u Odboru za pravosuđe nije prihvaćena jer je odredba članka 5. predloženoga Zakona prijelazna odredba kojom se uređuje primjena članka 1. koji se odnosi na posebnost prisilnog ostvarenja tražbina ostaviteljevih vjerovnika, a ne na ostavinski postupak.

**TEKST ODREDBI VAŽEĆEG ZAKONA
KOJE SE MIJENJAJU, ODNOSNO DOPUNJUJU**

Opseg nasljednikove odgovornosti za dugove
Članak 139.

- (1) Nasljednik odgovara za ostaviteljeve dugove.
- (2) Nasljednik koji se odrekao nasljedstva ne odgovara za ostaviteljeve dugove.
- (3) Nasljednik odgovara za ostaviteljeve dugove do visine vrijednosti naslijeđene imovine, s time da na visinu vrijednosti naslijeđene imovine i vrijednost ostaviteljevih dugova koje je nasljednik već podmirio sud pazi samo na prigovor nasljednika.
- (4) Kad ima više nasljednika, oni odgovaraju solidarno za ostaviteljeve dugove, i to svaki do visine vrijednosti svoga nasljednog dijela, bez obzira je li izvršena dioba nasljedstva.
- (5) Među nasljednicima dugovi se dijele razmjerno njihovim nasljednim dijelovima, ako oporukom nije drukčije određeno.

Sadržaj smrtovnice
Članak 193.

- (1) U smrtovnicu se unose:
 1. prezime i ime ostavitelja, po mogućnosti jedinstveni matični broj građanina, ime jednoga od njegovih roditelja, ostaviteljevo zanimanje, datum rođenja i državljanstvo, a za ostavitelja koji je bio u braku i prezime koje je imao prije sklapanja braka,
 2. dan, mjesec i godina, mjesto i, po mogućnosti, sat smrti,
 3. mjesto u kojemu je ostavitelj imao prebivalište, odnosno boravište.
- (2) U smrtovnici treba, ako je to moguće, navesti:
 1. prezime i ime, datum rođenja, zanimanje, prebivalište, odnosno boravište ostaviteljeva bračnog druga i bračne, izvanbračne i posvojene djece,
 2. prezime i ime, datum rođenja i prebivalište, odnosno boravište ostalih srodnika koji bi mogli biti pozvani na nasljedstvo na temelju zakona, kao i osoba koje su pozvane na nasljedstvo na temelju oporuke,
 3. mjesto gdje se nalazi imovina koju je ostavio ostavitelj, ima li imovine za čije držanje, čuvanje ili prijavljivanje postoje posebni propisi, ima li gotovog novca, vrijednosnih papira, dragocjenosti, uložnih knjižica ili kakvih drugih važnih isprava, je li ostavitelj ostavio dugova i koliko, je li ostavio pisanu oporuku ili ugovor o doživotnom uzdržavanju ili sporazum o ustupu i raspodjeli imovine za života i gdje se oni nalaze, a ako je ostavitelj napravio usmenu oporuku, onda prezime i ime, zanimanje i boravište svjedoka pred kojima je usmena oporuka napravljena,
 4. očekuje li se rođenje ostaviteljeva djeteta i imaju li njegova djeca ili bračni drug skrbnika,
 5. datum i mjesto smrti bračnog druga ili ostaviteljeva djeteta ili koje druge osobe koja bi mogla biti pozvana na nasljedstvo, a koja je umrla prije ostavitelja.

Sadržaj rješenja o nasljeđivanju
Članak 226.

- (1) Rješenjem o nasljeđivanju sud utvrđuje tko je ostaviteljevom smrću postao njegov nasljednik i koja su prava time stekle i druge osobe.
- (2) Rješenje iz stavka 1. ovoga članka sadrži:

1. prezime i ime ostavitelja, ime jednoga od njegovih roditelja, datum rođenja, državljanstvo i, po mogućnosti, ostaviteljev jedinstveni matični broj građanina, te za osobe umrle u braku i njihovo prezime koje su imale prije sklapanja braka,

2. oznaku nekretnina s podacima iz zemljišnih knjiga potrebnima za upis, kao i oznaku pokretnih stvari i drugih prava za koja je sud utvrdio da ulaze u ostavinu,

3. prezime i ime nasljednika, njegovo prebivalište, odnos nasljednika prema ostavitelju, nasljeđuje li ga kao zakonski ili oporučni nasljednik, a ako ima više nasljednika, i nasljedni dio svakoga pojedinog nasljednika izražen razlomkom, te po mogućnosti nasljednikov jedinstveni matični broj građanina,

4. je li i kako nasljednikovo pravo uvjetovano, oročeno ili opterećeno nalogom, odnosno inače ograničeno ili opterećeno i u čiju korist,

5. prezime i ime i prebivalište osoba kojima je u vezi s nasljeđivanjem ostavitelja pripalo pravo na zapis ili neko drugo pravo iz ostavine s točnom oznakom toga prava, te po mogućnosti njihov jedinstveni matični broj građanina.

(3) Ako u ostavinskom postupku svi nasljednici i zapisovnici sporazumno predlože diobu i način diobe, sud će i taj sporazum unijeti u rješenje o nasljeđivanju. Sud će isto tako postupiti ako diobu provede prema članku 143. i 144. ovoga Zakona.

(4) Odredbe o rješenju o nasljeđivanju primjenjuju se na odgovarajući način i na slučajeve ošasnosti (članak 20.), kao da su ostaviteljevi nasljednici općina, odnosno grad na koje je na temelju ovoga Zakona prešla ostavina.

Dostava rješenja o nasljeđivanju

Članak 227.

(1) Rješenje o nasljeđivanju dostavit će se svim nasljednicima i zapisovnicima, kao i osobama koje su tijekom postupka istakle zahtjev za nasljedstvo.

(2) Pravomoćno rješenje o nasljeđivanju dostavit će se nadležnoj poreznoj upravi.